

پول؛ حرف اول مدارس دولتی و غیر دولتی

وز اصل سیام قانون اساسی پابرجاست. هنوز دولت موظف به تامین آموزش و پرورش رایگان برای شهروندان ایرانی تا پایان دوره متوسطه است.

جام جم آنلاین: هنوز اصل سیام قانون اساسی پابرجاست. هنوز دولت موظف به تامین آموزش و پرورش رایگان برای شهروندان ایرانی تا پایان دوره متوسطه است.

ترتیبات قانونی تفاوتی نکرده، اما شیوه‌های دولت برای درآمدزایی از مدارس پیچیده‌تر شده و در این وانفسا عدالت آموزشی است که در هزارتوی آموزش و پرورش طبقاتی رنگ می‌بازد و روز به روز شکاف غنی و فقیر در آن بیشتر به چشم می‌خورد. مدارس هیات امنایی، سمپاد، غیرانتفاعی، نمونه دولتی و... اسم‌ها متفاوت است اما همه در یک چیز مشترکند؛ اخذ شهریه! این وضعیت، سیمای آموزش و پرورش امروز ماست.

مدارس هیات امنایی؛ خوب یا بد؟

خانواده‌هایی که بچه محصل دارند، چند سالی است با مدرسی مواجه می‌شوند که نام هیات امنایی را با خود یدک می‌کشد. این مدارس که روز به روز هم بر تعدادشان افزوده می‌شود در واقع همان مدارس دولتی هستند، با همان ساختار، تجهیزات، کادر آموزشی و... اما یک تفاوت بارز دارند؛ تحصیل در آنها رایگان نیست! میزان اخذ شهریه هم با توجه به موقعیت جغرافیایی مدارس تعیین می‌شود. با این حال در مقام مقایسه با برخی مدارس غیرانتفاعی که اسم و رسمی برای خود به هم زده‌اند، همچنین مدارس استعدادی درخشان و نمونه دولتی‌ها، مدارس هیات امنایی رتبه آخر را به خود اختصاص می‌دهند. مهدی نوید ادهم، دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش چندی پیش در مورد مدارس هیات امنایی گفت: «#171؛ مصوبه هیات امنایی کردن مدارس دولتی به عنوان یکی از محورهای تحول‌آفرینی در آموزش و پرورش تصویب شده و طبق آن، مدارس دولتی می‌توانند از روش هیات امنایی برای اداره خود بهره‌گیری کنند.» این مقام مسئول در مورد نحوه تامین منابع مالی این مدارس هم گفته بود -طبق بند 2 ماده 10 قانون شوراهای آموزش و پرورش این مدارس از راه هدایا و کمک‌های مردمی در خارج از فصل ثبت‌نام و در چارچوب مقررات ابلاغی آموزش و پرورش اداره می‌شود. به این ترتیب نوید ادهم به طور ضمنی دریافت شهریه مصوب را از سوی مدارس هیات امنایی در فصل ثبت‌نام رد کرد، اما بررسی‌های گزارشگر ما حاکی از حقایق متفاوتی است.

دریافت شهریه با گروهی کارنامه

یکی از اهداف کلیدی راه‌اندازی مدارس هیات امنایی، اداره بهتر مدارس با مشارکت دادن اولیای دانش‌آموزان و استفاده از نظرات کارشناسان و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت عنوان شده و در هیچ‌یک از بندهای قانون شوراهای آموزش و پرورش به اخذ شهریه ثابت و از پیش تعیین شده در این مدارس اشاره‌ای نشده، ولی بررسی‌های گزارشگر ما حاکی است نه تنها در مدارس هیات امنایی شهریه ثابت و از پیش تعیین شده از خانواده‌ها دریافت می‌شود، در طول سال تحصیلی نیز به انحای مختلف مبالغ دیگری از دانش‌آموزان دریافت می‌شود، اما خانواده‌ها در تعیین مدیریت مدرسه و دخالت در امور جاری آموزشگاه کوچک‌ترین نقشی ندارند و مدیر مدرسه فقط مجری سیاست‌های ادارات آموزش و پرورش است. محمد احمدی که مدرسه فرزندش دو سال قبل از سوی آموزش و پرورش شهر تهران به هیات امنایی تغییر وضعیت داده به گزارشگر ما می‌گوید: بدون هیچ‌گونه برنامه‌ریزی قبلی و نظرسنجی از اولیا و اهالی محل، مدرسه فرزندم را که در یکی از محروم‌ترین نقاط شرق تهران واقع شده هیات امنایی کردند و از همان ابتدا هم اولیا را ملزم به پرداخت شهریه کردند. از او در مورد مبلغ شهریه پرداختی پرسیدم که گفت: 170 هزار تومان مطالبه کردند و مدیر مدرسه تا زمانی که این پول را به طور کامل دریافت نکرد، کارنامه فرزندم را گرو نگه داشت! از او پرسیدم که آیا با هیات امنایی شدن تغییری در وضعیت آموزشی مدرسه ایجاد شد که در جوابم تصریح کرد: تراکم مدرسه بیشتر شده به طوری که حتی کارگاه و آزمایشگاه مدرسه را هم به کلاس درس تبدیل کردند. حیاط مدرسه ظرفیت 50 دانش‌آموز را هم ندارد، اما بیش از 350 دانش‌آموز زنگ‌های تفریح در حیاط مدرسه پرسه می‌زنند و در ساعات ورزش هم به علت نداشتن فضا معمولاً بچه‌ها ورزش نمی‌کنند.

گلچین نخبگان، بی‌اعتباری مدارس دولتی!

در کنار مدارس هیات امنایی، مدارس دیگری هستند که با عنوان مدارس خاص شناخته می‌شوند. این مدارس، نمونه دولتی و سمپاد هستند که با گزینش دانش‌آموزان ممتاز از راه آزمون ورودی و لحاظ کردن شرط معدل در واقع نوعی تبعیض آموزشی را اشاعه می‌دهند زیرا با جداسازی دانش‌آموزان مستعد عملاً سایر مدارس را از وجود آنان خالی کرده و نوعی عدم توازن در مدارس ایجاد

می‌شود. ضمن آن که بسیاری از کارشناسان معتقدند اساسنامه و اهداف اولیه تاسیس این مدارس با وضعیت کنونی اداره آنها تناقض دارد.

نکته: علاوه بر کمک‌های مردمی و خیرین، سالانه 15 هزار میلیارد تومان بودجه از بیت‌المال به وزارت آموزش و پرورش اختصاص می‌یابد با این حال کمبودها در این وزارتخانه تمامی ندارد

برای مثال صاحب‌نظران با اشاره به اساسنامه مدارس نمونه دولتی می‌گویند در حالی که هدف از تشکیل این مدارس تربیت نیروی انسانی مورد نیاز مناطق کمتر برخوردار از میان دانش‌آموزان بومی و فراهم آوردن زمینه‌های ارتقای آموزشی دانش‌آموزان مناطق کمتر برخوردار عنوان شده، هم‌اکنون عملاً با دریافت شهریه‌های بعضاً گزاف از سوی برخی مدارس نمونه مردمی امکان حضور دانش‌آموزان کمتر برخوردار در این مدارس وجود ندارد و در نتیجه بسیاری از دانش‌آموزان این مدارس را اتفاقاً دانش‌آموزان برخوردار تشکیل می‌دهند که با ارائه مدارک ساختگی مشکل سکونت در مناطق جغرافیایی کمتر برخوردار را نیز برطرف ساخته‌اند! در مورد مدارس استعداددهای درخشان یا همان سمپاد هم که از ابتدای تاسیس این مدارس در سال 1355 خورشیدی اختلاف نظرهای زیادی وجود داشت و کارشناسان مواردی چون تبعیض‌های آموزشی و ضدیت با عدالت اجتماعی و همچنین دامن زدن به فرار مغزها را از جمله کارکردهای سوء این مدارس عنوان می‌کردند. با این حال این مدارس هم که با انحلال سازمان ملی پرورش استعداددهای درخشان با مشکلات عدیده‌ای دست به گریبان هستند با دریافت شهریه‌های میلیونی دانش‌آموزان طبقات اجتماعی خاصی را میزبانی می‌کنند.

سیمای آموزش و پرورش ما طبقاتی است!

همان‌طور که در سطور بالا گفته شد، هم‌اکنون مدارس کشورمان بر طبق یک قانون نانوشته به مدارس دارا و ندار تقسیم شده و به نوعی نگرانی‌های خانواده‌ها درباره وضعیت تحصیلی فرزندانشان مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. این موضوع البته حساسیت‌هایی را هم ایجاد کرده است، اما به نظر می‌رسد از آنجا که دستگاه عریض و طویل آموزش و پرورش با قریب به 13 میلیون دانش‌آموز و نزدیک به یک میلیون معلم و کادر اداری و... همواره با کمبود اعتبار مواجه است، با موارد اینچنینی با اغماض برخورد شده است.

علی عباسپور تهرانی که سال‌ها ریاست کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی را عهده‌دار بوده با تایید تبعیض‌های متعدد در آموزش و پرورش می‌گوید: ««در قانون، تقسیم‌بندی مدارس این‌گونه که در نظام آموزشی ما به چشم می‌خورد، پیش‌بینی نشده است.» او می‌گوید: ««طبق قانون مدارس کشور به دولتی و غیردولتی تقسیم می‌شود و البته مواردی مثل مدارس شاهد هم وجود دارد که موظف به ارائه خدمت به خانواده‌های معظم شهیدان و ایثارگران هستند و ظرفیت مازاد خود را از بین سایرمتقاضیان واجد شرایط تکمیل می‌کنند، البته این مدارس هم در واقع دولتی و حاکمیتی هستند.» عباسپور اضافه می‌کند: ««سالانه 15 هزار میلیارد تومان بودجه از بیت‌المال به وزارت آموزش و پرورش اختصاص می‌یابد، ضمن این که هزار میلیارد تومان هم هر سال برای نوسازی و بهسازی مدارس در اختیار این وزارتخانه قرار می‌گیرد و البته کمک‌های مردمی و خیرین را هم که مبالغ کلانی را شامل می‌شود، نباید از نظر دور داشت، با این حال کمبودها در این وزارتخانه تمامی ندارد و حتی پرسنل آن از نظر رضایتمندی شغلی در پایین‌ترین جایگاه هستند. از این‌رو به علت نبود یک مدیریت کارآمد، مدارس مختلفی را تعریف کرده‌اند و شهریه‌های هنگفتی از مردم می‌گیرند.»

وی می‌افزاید: ««بارها از کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی تذکراتی را در مورد مرزبندی‌های تبعیض‌آمیز به مسئولان آموزش و پرورش ارائه کردیم، اما متأسفانه این تقسیم‌بندی‌ها مورد تایید مدیریت کلان آموزش و پرورش قرار دارد.»

عباسپور با اشاره به شهریه‌های متفاوت مدارس نیز می‌گوید: ««شهریه‌ها، دانش‌آموزان ما را از نظر طبقات اجتماعی خط‌کشی کرده و در این میان مدارس دولتی به حال خود رها شده‌اند و چه‌بسا استعداددهای درخشانی که به علت فقر و تبعیض‌های متعدد هرز می‌روند.»